

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tabt jordforbindelse, side 1 ■ Fred som metode, side 2 ■ Mogens Fog stod op og talte, side 3 ■ Opdragelse er det vigtigste, side 4 ■ Hænderne væk fra Afrika, side 6 ■ Greven af Paris som de Gaulles efterfølger, side 7 ■ Indsigelse og svar, side 9 ■ By og stat i USA opgiver civilforsvaret, side 9 ■ Vort civilforsvar har ingen hemmeligheder, side 11 ■ Opgør og oprør, side 12 ■ Noter og kommentarer, side 15 og 16

Tabt jordforbindelse

Naturligvis kan man ikke forlange, at politikerne selv skulle finde ud af, at de har tabt jordforbindelsen med vælgerne. I det åndsnødsskabende virvar af forklaringer på og fortolkninger af folkeafstemnings-resultatet findes der ikke så meget som blot en antydning af en fælles skyldfølelse. Selvfølgelig har oppositionen efter regeringens mening drevet en ansvarsløs propaganda. Selvfølgelig har regeringen efter oppositionens opfattelse overskredet den demokratiske anstændigheds grænser. Og allermest selvfølgelig har vælgerne reageret på en aldeles uberegnelig og utilregnelig måde. Når hverken regeringspartier eller opposition med blot tilnærmelsesvis sandsynlighed har været i stand til at forudsige resultatet, må der selvfølgelig være noget riv-rav-rusken-de galt. Det er der også, men det gale ligger hos alle politikere til hobe.

Det er systemet Krag, der er i bund og grund forfejlet. Dette være ikke sagt som en bebrejdelse mod statsministeren, hvis dygtighed og energi ikke skal bestrides. Man kunne med samme ret have sagt systemet Poul Sørensen, men nu står Krag tilfældigvis som det mest prægnante udtryk for det funktionærvælde der i dag behersker dansk politisk liv, og ved skæbnens ugunst faldt det i hans lod at demonstrere, hvilket svælg der består mellem folketinget og folket.

Krag taler adskillige sprog. Men der er eet sprog, det væsentligste for en socialdemokratisk statsminister, han ikke behersker: arbejdernes. Ganske som landbrugsminister Skytte ikke taler bøndernes sprog. Man tænker på,

hvordan en Stauning, en Hedtoft, en H. C. Hansen ville have klaret denne situation. Man forestiller sig hvordan en I. C. Christensen, en Christmas Møller ville havde handlet. Nederlag kunne de lide, og sejre kunde de vinde, men aldrig et nederlag så sviende og aldrig en sejr så overrumplende stor, at de pludselig befandt sig i ophøjet vægtløs ensomhed.

Man kan spare sig alle krumspring og krummelurer for at forklare og bortforklare folkeafstemningens resultat. Der findes kun een forklaring: at politikerne udelukkende repræsenterer sig selv og deres partier. Og der gives kun een lære; at folkestyret kun kan overleve den krise, hvori det befinder sig, hvis det bliver et styre af folket og ikke af partifunktionærer og professionelle politikere.

Begejstrings-alsangen over folkets mulighed for selv at træffe bestemmelse er skingrende falsk, hvis der kun sker det, at politikere, der har åbenbaret deres egen mangel på virkelighedssans, igen finder sammen.

Ganske som det skete efter besættelsen, og som det vil vedblive med at ske, indtil udemokratiske kræfter benytter sig af situationen og vælter det parlamentariske spil!

Det lyder betagende, når Krag højtideligt forkynder, at han agter at blive i arbejdstøjet, og når Skytte åbenbarer, at han så sandelig ikke er den mand, der forlader sin plads i tide. Men hvad nu, hvis arbejdstøjet er så stort, at Krag hvert øjeblik er ved at tabe bukserne og Skytte bliver opsagt med lovligt varsel.

Der er jo normal skiftedag den første november.

Fred som metode

Kennedys tale på University of America, mandag den 10. juni var en forbløffende tale for så vidt som han sagde det, alle fornuftige mennesker nu har sagt i årevis. . . »Krig er meningsløs i en tidsalder, hvor et enkelt kernevåben indeholder ti gange så meget brændstof, som alle de allierede luftstyrker brugte i den anden verdenskrig. Krigen er meningsløs i en tidsalder, hvor den dræbende gift fra atomvåbene af vinden, vandet, jorden og sædekornet føres til jordens fjerneste egne og til endnu ufødte slægter. . . Jeg taler derfor om freden som den eneste fornuftige udvej for fornuftige mennesker. Jeg er klar over, at det at føre fredspolitik ikke er dramatisk som en krig – og sædvanligvis taler den, der arbejder for freden, for døde øren. Men der er intet problem der er mere påtrængende«. . .

Kære hr. præsident, velkommen iblandt os – det er som talt ud af vore hjerter, og vi sætter i enestående grad pris på Deres tilslutning til vore synspunkter. Faktisk er der ingen i hele den vide verden, hvis indforståethed på dette område, kunne skænke os større glæde og mere kvalificeret forventning.

Kennedys tale borede sig ind i fredens filosofi: . . . »Jeg taler ikke om det uendelige begreb universal fred og god vilje, som nogle fantaster drømmer om. Jeg benægter ikke værdien af håb og drømme, men vi skaber blot mismod og skepsis ved at gøre dette til vort eneste og øjeblikkelige mål. Lad os istedet tænke på den fred, man rent praktisk kan opnå, som ikke begrundes med en pludselig ændring i menneskesindet, men på en langsom udvikling, en række handlinger og aftaler, der tjener alles tarv. Der findes ikke nogen enkelt nøgle til denne fred – ingen magisk formel. . . For freden er en måde at løse problemerne på«. . .

Kennedy drog sine tilhøreres opmærksomhed mod den historiske erfaring at fjendskab mellem nationer ikke varer evigt – for så i næste øjeblik at nævne Sovjetunionen og opholde sig ved det højst realpolitiske træk: en fælles og dyb interesse i en retfærdig og varig fred og i standsning af kaprustningerne.

. . . »Vore egne vitale interesser må forsvares, men samtidig må atommagterne undgå situa-

tioner, hvor modparten får valget mellem et ydmygende tilbagetog eller en atomkrig. Andet ville i atomalderen være tegn på enten politisk fallit eller et ønske om selvmord for hele verden«. . .

Er Kennedys tale på University of America et modstykke til Churchills Fulton tale! man må samle alt sit håb om, at den på det store politiske plan vil kunne få ligeså vidtrækkende følger, denne gang ikke i frygtens og oprustningens tegn men i fredens og nedrustningens.

Khrustjof gav et svar på Kennedys kærlighedsråb, da han den 22. juni modtog de to Valja'er ved deres tilbagekomst fra verdensrummet. »Vor jordklode er stor, sagde Khrustjof, men den er også altfor lille til, at man på den kan lave intriger, provokationer og antænde krigsulykker, som med de moderne kernevåben kan bringe menneskeheden uendelige lidelser. Måtte alle gode viljer kæmpe for fred på jord og lykke for alle mennesker.«.

Mægtigt vigtigt er det, at *Kennedys* vilje er god.

Men kan man nu også stole på, at den er det. Før Kennedy ikke nylig til Den tyske Forbundsrepublik og identificerede sig – under pop-udfoldelser, der kun tør sammenlignes med de Gaulles – med berlinerne; hvor ærefuldt at kunne sige: Ich bin berliner.

Kennedy arbejder på mange planer: han skulle her have Vesttyskland til at makke ret og tog alle midler i brug for at tvinge dem til at vælge Amerika frem for Frankrig. Hvad dette indebærer af farlige muligheder i forbindelse med Nato-atomslagstyrke m.m.m. skal vi her lade ligge, men hefte os ved, at Kennedy end ikke i de øjeblikke, hvor han henrev tyskerne mest, gav dem løfter om en snarlig genforening med »de tabte områder«. De facto er Tysklands deling anerkendt fra amerikansk side. Dette står fast, når der om kort tid skal føres forhandlinger i Moskva. Der blev ramlet og skramlet i Vesttyskland – men talen fra Washington fik dog sit ekko. 30-6-63.

Frit Danmarks redaktion og ekspedition er lukket fra 8. juli til 8. august. Redaktionen af dette nr. af F.D. er afsluttet 30.-6.

Jan Stage Mogens Fog stod op og talte

Mogens Fog afkræves svar på, om det er politisk muligt at gennemføre en faglig socialistisk gruppeaktivitet – med streg under socialistisk. Hvor er resultaterne af tidligere aktivitet af denne art – 30'ernes og 40'ernes?

Ifølge det gamle testamente blev Moses en kende fortørnet, da han efter en fortrolig samtale med Gud kom ned fra bjerget med tavlerne og konstaterede, at hans uvidende landsmand var i færd med at ofre til gamle guder.

Uden at blive hængt op på yderligere parallel eller vil jeg forsigtigt antyde, at den samme lyst til at »ofre til gamle guder« var ved at brede sig hin fredelige majdag på Krogerup, da Villars Lunn, Verner Goldschmidt, Eggert Petersen, Torben Gregersen og Mogens Fog forklarede os deres syn på nutidens sociale bud.

For at markere situationsbilledet har Mogens Fog i juni-numret af Frit Danmark fulgt Krogerupmødet op med en artikel, hvori han – i lighed med mange andre – udtrykker ønsket om, at de unge, engagerede og vrede vil udtale sig om »en aktuell reformaktivitet« (det var rene ord for pengene!) indenfor politiske ungdomsorganisationer, i Studentersamfundet, gennem F. D. forud for folketingsvalg o.s.v. uanset politisk langtidsperspektiv.

Der opstod med andre ord et modsætningsforhold mellem de fem indledere på den ene side og de »unge, vrede og engagerede« på den anden. Grunden til, at dette skal drøftes her og nu er vel den, at det kom bag på alle parter. Og grunden til, at Mogens Fogs artikel skal imødegås her og nu er, at han åbenbart ikke har forstået årsagerne til vor skeptiske reaktion mod hans »reformaktivitet«.

Kære Mogens Fog, du må ikke tro, at vor negative reaktion skyldtes det, I sagde. Gør du det, tager du fejl af os. Vi reagerede negativt på det, I *ikke* sagde.

Selv om der var meget – især ved Eggert Petersens indlæg – som mange ikke fandt dækning for, så mener jeg at kunne konstatere vid enighed om Goldschmidts syn på massemidlerne, der var behageligt blottet for al den mystik, som så mange omgiver sig med, når de taler om massepåvirkning. Heller ikke hovedtrækene i Villars Lunn og dit eget indlæg gjorde os uenige. Hvem kan ikke enes om det såre logiske, at vi for at skabe et mere menneskevenligt klima må vide mere om menneskene? Men lad mig anføre et par eksempler på, hvor det begyndte at knibe:

Torben Gregersen fremhævede – sådan har du åbenbart også selv opfattet det – »at der gennem den nye skolelov var store muligheder for en individuel og alsidig forberedelse til medleven i demokratiet, men at der stadig var store vanskeligheder forude«. Mig forekommer dette at være en slags »frem-og-tilbage-er-lige-langt-oplysning«. Ligeledes forholdt det sig med Eggert Petersens klippefaste tro på korrelationen mellem højere uddannelse og større menneskelig harmoni eller på bedre boligers betydning for samme.

Dette og meget andet skabte forudsætningerne for vor reaktion, og da det så blev klart, at I ville analysere jer frem til en politisk løsning på samfundsproblemerne, var det, at I blev angrebet for at være naive optimister.

Jeg ved ikke, hvem der beskyldte jer for at være for rationalistiske. Blev en sådan beskyldning i det hele taget fremsat, var den i hvert fald forkert. I var ikke rationalister – men I var noget i den retning – måske en slags partielle rationalister. Laboratoriernes og forskningens »alt andet lige« havde gennemtrængt jeres syn på samfundet, og mig forekom det, at I gennem jeres krav om analyse og videnskabelig forskning henfaldt til liberale lappeløsninger på problemer som f. eks. uddannelse, boliger, menneskets fremmedgørelse. Problemer vi ikke kan rokke ved, med mindre vi griber dem politisk an. Synes du da ikke, Mogens Fog, at historien har vist os eksempler nok på, hvorledes det er gået, hver gang mennesket har villet forske og analysere sig frem til en radikalt ændret samfundsform? Men for at du ikke skal beskyldte mig for at begå den fejl, som jeg synes I begik, vil jeg understrege: Man kan ikke adskille analysen og forskningen fra den politiske side af samfundsændringen i den grad, som I gjorde det. Især forekommer det mig helt urimeligt, efter at pressen har oplyst os om, hvilken katastrofal økonomisk situation, vor videnskab befinder sig i. Jeres forskning kræver penge fra vort samfund. Jeres forskning sigter mod at ændre visse ting i dette samfund, men de grupperinger, der behersker dette samfund politisk og økonomisk, ønsker ikke at få ændret ret meget. Alene dette skulle være tilstrækkeligt til at umuliggøre en bred virkning af jeres indsats.

Men – som før nævnt – det var, hvad I *ikke* sagde, der fremkaldte de noget uarticulerede protester. Du, der selv er socialist, undgik omhyggeligt at komme ind på muligheden. Hvorfor? Måske fordi du først og fremmest ønskede

at være enig med de øvrige indledere og ikke ville en politisk, men en videnskabelig differentieret og analyserende drøftelse af samfundets problemer. Heller ikke jeg holder ordet »socialisme« for et trylleord, der, når det fremsiges, får problemernes bjerge til at lukke sig op. Men – og det indrømmer du sikkert gerne, der er nu visse perspektiver ved denne socialisme, man altid kan drøfte med udbytte. Heller ikke er socialismen noget entydigt, som havde krævet, at I havde været enige om alt, men den er en vejledning om, hvorledes man i praksis ændrer det samfund, I kun alt for teoretisk søgte at pille ved.

Hvad vi ville fra jeres side, var en slags politisk stillingtagen. Vi havde gerne hørt jer erkende som fagfolk, at jeres muligheder var begrænsede af det samfund, af hvilket I var en funktion. Vi havde gerne hørt jer stille hverandre spørgsmålet, om det nu også var politisk muligt at gennemføre, hvad I ville.

Men I var jo taktikere, Mogens Fog, og I nåede at spørge os om, hvad det var, vi ville. Hvordan kan det undre dig, at I ikke fik et klart svar på det spørgsmål? Vi var jo først og fremmest kommet for at høre jer og var vel ikke forberedt på at skulle angribe jer.

Nu spørger du igen. Og det er rimeligt, at jeg nu prøver at svare dig ud fra den fornemmelse af vor fælles holdning den dag.

Jeg tror, vi ønskede at den »faglige socialistiske gruppeaktivitet«, I opridsede på Krogerup, havde en tydeligere streg under »socialistisk«, end tilfældet var. Vi ønskede vel også, at I skulle omtale vanskelighederne ved og hindringerne for jeres forskning ligeså indgående som mulighederne for den. Og endelig kunne det nu have interesse for os unge at høre lidt om 30'ernes faglige socialistiske grupper og de konsekvenser, de fik.

Men lad nu dette munde ud i noget absolut positivt: I gjorde os nysgerrige ved ikke »rigtigt« at klargøre for os, hvad I ville. Dette må kunne udbedres her i bladet og andet steds.

Mogens Fog, det er ikke et tilstrækkeligt uddybende signalement, du har givet af os. Vrede, unge og engagerede har David Adler på Information også kaldt os og dermed åbnet for sin kramkiste med retoriske, hovne og overfladiske modargumenter, der ikke tilfredsstillende vor videbegærlighed. For det er nemlig en væsentlig side af os. Lysten til at vide mere, og selv om en tåbe kan spørge om mere, end ti vise kan svare på, så håber jeg, du vil huske det med videbegærligheden og langmodigt svare os på a) hvilke konkrete virkninger fik den af dig omtalte faglige socialistiske gruppereformaktivitet, der udfoldede sig i 30'erne og i besættel-

sestiden, og b) mener du virkeligt, at det danske samfund har et sådant socialistisk perspektiv, at det er rimeligt at tale om et tilsvarende inden for forskningen?

I håb om at du ikke tager mig det med »lapperierne« ilde op

jan stage.

Opdragelse er det vigtigste af Claus Bjerring

Claus Bjerring, der også svarer på Mogens Fogs udfordring, tror ikke, samfundet kan ændres ved det vi almindeligvis forstår ved politik. Det er en ny, en varmere atmosfære i samfundet, vi trænger til – det er opdragelsen af vore børn, der må ændres, den er hæmmende for livsudfoldelsen, men bør være fremmede for selvstændighed og selvtilid.

Alle foredragsholdere i Studentersamfundets møderække kom ad forskellig vej ind på det samme spørgsmål som imidlertid ikke blev uddybet nærmere. Verner Goldschmidt talte om massemidlerne og sagde, at deres farlighed synes at være afhængig af *opdragelsen og uddannelsen* af de mennesker som påvirker hinanden i det daglige liv. Hos Eggert Petersen hed det, at tidens spørgsmål stadigvæk er det usikre menneske, og at kampen derfor bør føres imod usikkerhedens ophav: *alle de små autoriteter* i hjem, skole og på arbejdspladsen. Mogens Fog mente, at der eksisterer et dybtgående modsætningsforhold mellem teknik og kultur og fandt en del af forklaringen i det faktum, at samfundets målsætning snarere har været at fremme *teknikkens udvikling end menneskenes*. Og han sluttede: »Målet for et aktivt demokrati må være at analysere denne skæve balance og vække forståelse af dens katastrofale perspektiver, hvis den ikke rettes op gennem en ny samfundsbetragtning, som virkelig stiller det oplevende og samlevende menneske i centrum for samfundets målsætning.«

Det ser for mig ud, som om det ikke så meget er en ny samfundsbetragtning som en ny menneskebetragtning, det gælder om at finde frem til. Den fundamentale skævhed i den skæve balance synes nemlig at være vores menneskesyn. Ikke som det kommer til udtryk i vores idealer, men som det viser sig i virkeligheden. For noget af det mest skæve ved det er jo afstanden mellem ideal og virkelighed. Eks-

emplerne er legio i det kapitalistiske samfund med dets planløshed, dets spild af energi og materiale, mennesker og ting. Jeg vil kun drage et enkelt eksempel frem, men det forekommer mig til gengæld at være det mest betydningsfulde.

Der er et dybtgående modsætningsforhold mellem teknik og kultur, fordi der i kulturen er et dybtgående modsætningsforhold mellem forstand og følelse. I samme grad som forstanden er blevet kultiveret, er følelsen blevet forsmødt. Biler og badeværelser skabes af hoveder, men forbrydelser og krige skabes af følelser.

En ny samfundsbetragtning vil – selv om den sætter mennesket i centrum – først og fremmest operere med politiske og økonomiske løsninger. Det er nødvendigt, men det er ikke nok. Det usikre menneske vil nemlig flytte uforandret ind i et økonomisk og socialt retfærdigere samfund, hvis det ikke tilbyder – eller hvis der ikke inden er blevet tilbudt – ham en menneskelig løsning af de problemer, som er fællesmenneskelige, grundmenneskelige. Nu er det jo sådan, at det ofte er svært og oftere umuligt direkte at løse menneskelige problemer. Kan det da gøres indirekte? Sv. Heinild sagde i et foredrag sidste år: »Det er ikke så meget nye klinikker til behandling af den ene eller den anden vanskelighed, vi trænger til, som det er en atmosfære i vort samfund, der kunne hindre, at de givne vanskeligheder opstår.«

Det eksempel jeg tænker på er opdragelsen, vores indstilling til og behandling af børn. Her er skævhederne i vores menneskesyn tydeligere end noget andet sted. For at illustrere, hvad jeg mener, vil jeg begynde med begyndelsen – ikke den historiske (den kender jeg ikke), men den daglige.

Et aktieselskab, der er kendt for pulverkaffe og chokolade, fremstiller også mel- og mælkepræparater til spædbørn. Det har igennem de sidste ti år udsendt en brochure, der reklamerer for firmaets produkter og desuden forklarer, »hvorledes man bør passe og pleje sit barn på rette måde«. Mødrene får den udleveret på hospitalet eller klinikken, af sundhedsplejersken eller lægen. Den giver udtryk for den indstilling, der er den almindeligste: »Det frarådes at lege med barnet og tage det op; barnet vil hurtigt finde det dejligt at blive underholdt, og man har så aldrig fred for det.« Og hvis moderen iler til, hver gang barnet skrider, »kan det let udvikle sig til en lille tyrann«.

Kan man karakterisere denne holdning til det lille barn som andet end uvenlig og afvisende? Forklaringen har mange forgreninger, men stammen i den er, at de voksne ikke er i stand til at få kontakt til at opleve glæde og varme

som det væsentligste i livet. De voksne er stive og lukkede, men barnet er levende og åbent – det vil uvægerligt komme til sammenstød.

Denne modsætning vil man finde barndommen igennem. Der er en mere eller mindre åbenlys kamp mellem barnet og forældrene, som i en del tilfælde allerede kulminerer i den såkaldte trodsalder. I langt de fleste tilfælde falder barnet tilføjede. De voksne er de stærkeste – og barnet lider et nederlag, som det sent, ja, sandsynligvis aldrig forvinder.

En meget stor del af opdragelsen kan betegnes som afretning. Børn, som er født venlige og ærlige, skal lære lydighed og respekt, og det fører uundgåeligt til frygt og hyckleri. Samvittigheden, der er forældrenes stemme i form af formaninger og forbud, irettesættelser og straf, bliver til den indre stemme, som aldrig siden er helt tavs: skyldbevidstheden, den dårlige samvittighed. Resultatet ses allertydeligst i vores holdning til seksualiteten. Forældre er stolte af børns intellektuelle præstationer, mens de ofte ikke akcepterer deres følelser. Børn kan kun udfolde sig i selvstændighed og selvtilid. Men den almindelige opdragelse er autoritær, og intet barn slipper igennem den med nogen af delene intakte.

Siden kommer skolen med sine krav. Er det skolens mål at udvikle selvstændigheden og styrke selvtiliden? Ja, det er idealet, men i virkeligheden stiler den mod at gøre barnet til en passiv og lydlig modtager, og det arbejde den kræver er reproduktion. Både skole og hjem benytter frygt og straf i opdragelsen, og forældrene bifalder skolen, fordi den fortsætter den disciplin, hvis formål er at holde børnene nede. Skolen lægger vægt på kundskaber, og derfor bliver den ikke alene inkonsekvent og dræbende kedsommelig, men afgørende for indstillingen til viden og autoritet. Men allermest fatalt er det, at den forsømmer følelserne; de gode hoveder, der forlader skolen, har altfor ofte et infantilt følelsesliv. Man kan sige, at skolens anstrengelser – der falder i forlængelse af samfundets – er lykkedes i samme grad, som de unge går med til at lade sig undertrykke, og arbejderne villigt lader sig udbytte.

Sv. Heinild sagde i det ovenfor omtalte foredrag: »Hvis barnet ikke vokser op med tillid til og tro på livet, bliver det angst, usikkert og aggressivt.« I stedet for aggressivitet vil man oftere finde passivitet. Og her er grundlaget for den voksnes manglende engagement i omverdenen og opgivende indstilling til sin egen tilværelse, for hans påvirkelighed og forsvarsløshed som medfører, at han næsten altid vil påvirke ungdommen til at forsvare alderdommen. Her begynder den forberedelse til døden,

som kendetegner en kultur, hvis menneskesyn er præget af mistillid og had, mistillid til menneskets oprindelige godhed og had til dets stærke drifter.

»Den golde og livsfjendtlige anvendelse af stadig større dele af det samlede nationale produktionsudkomme på destruktive formål er måske i virkeligheden en bittert logisk følge af hele den livsfilosofi, som ligger bag dyrkelsen af teknikkens guder,« sagde Mogens Fog. Ja, og derfor kan problemet ikke løses på det, vi

almindeligvis forstår ved et politisk grundlag. Vores manglende engagement i aktuel politik udspringer først og fremmest af vores manglende engagement i livet. Det er vores menneskesyn – og den opdragelse, det fører med sig – som må forandres fra grunden. Vi kan ikke vente, at der sker nogen afgørende ændring i den skæve balance, så længe opdragelsen af det lille barn går ud på at hæmme udfoldelsen, knægte selvstændigheden og nedbryde selvtiliden.

Claus Bjerring.

Til det europæiske Fællesmarked:

Hænderne væk fra Afrika af Rupiah Banda

I det svenske socialistiske kulturtidsskrift Claraté skriver en ung afrikaner, Rupiah Banda en artikel »Afrika og EEC«. Forfatteren hører hjemme i Nord-Rhodesia og studerer økonomi i Lund. Under den nordafrikanske studenterkongres i Oslo forrige år, hvor afrikanerne krævede de skandinaviske studenter solidaritet med Afrikas kamp mod Fællesmarkedet, var Banda en af de ivrigste. Vi citerer fra Claraté den sidste del af hans artikel: Man lover afrikanerne gensidighed, men den kan ikke skabes uden ligestilling. Det latinamerikanske mønster på uafhængighed – d.v.s. afhængighed af storfinansier er det, man kan vente sig i Afrika.

... Må jeg henlede Deres opmærksomhed på det faktum, at mens alle de afrikanske stater som associeres Fællesmarkedet (EEC) er udelukkede fra det socialpolitiske foranstaltninger, vil disse territorier være tilsluttede og bevarede for Fællesmarkedet på tre meget vigtige områder:

1) Alle disse territorier tvinges til at sænke deres tariffer på importen af varer fra Fællesmarkedets landene til et niveau jævnbyrdigt med tariffer på de varer, der importeres fra »moderlandene«, det vil for eksempel sige, at Senegal skal – eller allerede har – sænket sin told på varer fra Belgien til samme lave niveau, som før kun var gældende fra Frankrig. Det betyder i virkeligheden, at Senegal mister omkring $\frac{5}{8}$ af sine toldindkomster til resten af de seks.

Det er meningen, at Fællesmarkedets landene skal sænke deres tariffer på import fra de associerede afrikanere. I praksis betyder det en

udvidelse af det fordelagtige tariffsystem, som de seks har sig imellem. Det indebærer, at Frankrig har sine kolonier på et økonomisk fordelagtigere vilkår, og det gælder ikke bare i fransk Afrika, men ligeså vel i alle de øvrige kolonier.

Fuld »ligestillethed«

2) For det andet skal de seks europæiske stater bevilliges fuld ligestilling og alle rettigheder for etablering i de associerede koloniale områder. Vice versa bevilliges de associerede lande fuld ligestillethed og alle rettigheder til at etablere sig eller investere i fællesmarkedsområdet. På den måde forlenes borgere og forretningsforetagender i hvilken som helst af medlemsstaterne med retten til at bevæge sig frit omkring og etablere sig på den associerede gruppes territorier. Dette indebærer for eksempel fuldstændig frihed for vesttysk eller italiensk kapital til at trænge ind på områder, der hidtil kun har været offer for »moderlandets« eksploitering.

3) Romtraktaten grundlægger en femårig udviklingsfond, med hvis hjælp udviklingsplanerne i de associerede områder skal finansieres. Fonden på 581 millioner dollars får bidrag fra alle de seks. Men Frankrig og Vesttyskland må bidrage med den overvejende del, nemlig 200 millioner dollars hver. Men planerne for Fællesmarkedets investeringer skal hovedsagelig udvælges af det europæiske land, som direkte styrer den koloni, det drejer sig om. Af den samlede fond på 581 millioner dollars skulle 511 millioner fordeles til investeringer indenfor det franske koloniområde. I juli 1959 besluttede

de seks' ministerråd at fordele udviklingsfonden proportionalt til »sociale projekter« (d.v.s. skoler, sygehuse o.s.v.) og økonomiske investeringer med henholdsvis 25 % og 75 %.

I Romtraktaten og i konventionen findes lange bestemmelser for de associerede lande. Det er tydeligvis sådan, at for at opnå de såkaldte privilegier ved medlemskabet skulle hvert eneste land i Afrika og Asien associeres. Vi er udsatte for hjælp, men under et vist pres: Aldrig mere den ofte forekommende snak om uegennyttig hjælp!

Gensidighed uden ligestilling

Det er værd at nævne, at selv om det i statuten vedrørende sænkningen af de afrikanske landes tariffer for de seks, fastslås i Romtraktaten, at et associeret land har ret til at opretholde visse toldbarrierer for at beskytte sine industrier og ophjælpe sin betalingsbalance, ved de seks meget vel, at spørgsmålet om industrialisering ikke kan løses i disse afrikanske stater, eftersom der endnu ikke eksisterer nogen indre struktur i disse lande, og at de ligeledes er så hårdt knyttede til deres europæiske herre, at de ikke vover at rejse toldmure imod ham.

Andre paragraffer fastsætter andre rettigheder for etablering og fri forretningsvirksomhed og for investeringer medlemslandene og deres afrikanske associerede imellem – eksisterer der mon nogen, som ikke ved, at intet afrikansk foretagende kan have råd til at etablere sig nogetsteds inden for de seks? Sagt i økonomisk sprog: det er umuligt at skabe gensidighed, når man ikke har

ligestilling. Det indebærer jo, at alle mægtige truste og monopoler vil etablere sig i Afrika, og Afrikas fattige arbejdere og beskedne forretningsfolk kommer til at kæmpe i konkurrence med hele storfinansens. Naturligvis bliver resultatet *det latinamerikanske mønster på uafhængighed* – afhængigt af storfinansens.

Selv om administrationen af udviklingsprojekterne overlades til »moderlandet«, finder vi trods alt i den tredje paragraf, at Vesttyskland – (selv om det ikke har kolonier) samtykker i at betale den overordentlig store sum på 200 millioner, ligesom Frankrig, fordi der ikke findes restriktioner mellem Vesttyskland og de franske kolonier. Faktum er, at Tyskland kun tillader Frankrig at gøre, hvad de (tyskerne) har samtykket i som værende gode objekter for deres forenede investeringer. De har lige rettigheder i alle lande, hvor hidtil blot en af dem har haft forrettigheder.

Ideologi er ikke aktuel

Kære læsere, vi må huske, hvad der er afgørende for de fleste afrikanere i dag: Vi i Afrika tror meget stærkt på, at det er nødvendigt for

os at blive overladt til os selv for at bestemme over vore egne skæbner, såvel de politiske som de økonomiske. Om der skulle opstå behov for hjælp fra Europa, vil vi sikkert komme til at støtte os til jeres generositet – men vor advarsel lyder: »Hænderne bort fra Afrika«. På det brændende spørgsmål: Øst eller Vest må det gøres klart for alle, at spørgsmålet om ideologi ikke er aktuelt for os nu. Afrikas udvej i dag er *frihed*. Frihed til at begå fejltagelser, såvel som til ikke at begå fejltagelser. Vi betragter dem, som ikke gør os noget, som vore venner, at vi er ikke interesserede i at blive fjender med nogen. Valget er de andres. Vor interesse gælder mennesket, kun mennesket.

Som man kan se af vort ledende princip afgør vi ikke noget valg på ideologisk grundlag, men ud fra opførelsen: Vestens opræden i fortiden var ikke retfærdig, men virkelig geme og en prøvelse for vor tålmodighed. Vesten opfører sig stadig ikke godt!

Vi er mistænksomme

Jeg tænker på Portugal, Spanien, Sydafrika, England, Frankrig og og-

så på Vesttyskland. Det europæiske Fællesmarked er en europæisk mekanisme, som stiler efter en forbedring af leveforholdene i Europa. Det er utvivlsomt en idé af stor ædelhed – i alt fald hvis de deklarerede hensigter dækker de underliggende motiver. Det er hverken vor ret som afrikanere eller vor pligt som udlændinge at spørge efter den europæiske hensigt. Ud fra samme betragtning er vi mistænksomme over for planer og forslag, som påstås at være til vort eget bedste.

Det er min overbevisning, at Afrika og resten af den underudviklede verden opfordres til at hjælpe med til at opbygge 1) en mekanisme som (måske) er god for Europa, 2) at gøre det på bekostning af sin egen enhed og 3) at alliere sig med den ene af verdens militærblokke, 4) alt i medens vi skal opgive vor rolle i en tredje uafhængig konstellation. Talsmændene for det europæiske Fællesmarked fremkommer naturligvis med glimrende forklaringer, undskyldninger og tilbud, som modsiger det her sagte. Måske kommer min sidste kommentar til at være til hjælp for dem, hvis de forsøger at bevise, at Europa denne gang vil holde sine løfter ...

Gilette Ziegler

Greven af Paris som de Gaulles efterfølger?

Gaullisternes parti UNR angler i høj grad efter popularitet – bl. a. har dets venstrefløj fundet ud af, at Frankrig skal have moderne sociale institutioner, og at de demokratiske tendenser skal opmuntres – men det ligger lidt tungt hermed – al den stund partiets ministre, udgået fra højfinansens og storindustriens, ikke kan gå med til noget, der kan tænkes at forringe disse kredses profitter. I øvrigt finder generalen jo, at Frankrigs prestige er vigtigere end franskmændenes sociale velfærd.

Paris i juni.

I juni måned drog general de Gaulle ud på sin nittende rejse i de franske provinser. Denne gang synes begejstringen blandt folket at være kølnet betydeligt. I byen Saintes, der har 28.000 indbyggere, var 3.000 personer mødt op, i Poitiers, som har 70.000, var der kun 9.000, bortset fra officersaspiranterne på militærskolen i Saint-Maxent, der for øvrigt ikke ville synge Marseillaisen sammen med præsidenten.

Kan det tænkes, at selv det bedste teater bliver trættende i længden? eller er franskmændenes beundring for deres præsident dalet? Der var også omvalget i departementet Héraulty, som fandt sted en uge i forvejen, og som endte med en vældig sejr for oppositionens kandidat (en kommunist, støttet af socialister og radikale), mens UNR-kandidaten, som bag sig havde regeringens propaganda i alle dens former, tabte næsten 6.000 stemmer. Alt dette har bevirket en hel del utilfredshed blandt gaullisterne. Ikke desto mindre fik generalen uden vanskelighed Natioanlforsamlingen til at godkende den fransk-tyske traktat. Nu forbereder han sin reform af Senatet, der stadig opretholder en diskret fjendtlig holdning, og endelig overvejer han sit valg af en efterfølger.

På vej til konstitutionelt monarki

Efter mange iagttageres mening har præsidenten her allerede truffet sit valg: det skal være hans ønske, at det bliver greven af Paris,

ætlingen af de konger, »som skabte Frankrig gennem tusind år«. Således ville landet stille glide fra et autoritært styre til et konstitutionelt monarki.

Det er ganske rigtigt, at der i de senere år er talt meget om greven af Paris. Den fjerde republik havde godkendt hans tilbagevenden til Frankrig. Den femte strøg i forfatningen den paragraf, ifølge hvilken ingen efterkommer af de fordums herskere kunne blive republikkens præsident. Desuden anses de Gaulle for altid at have været monarkist. Han har i hvert fald, siden han kom til magten, givet mange beviser på sin sympati for den eks-kongelige familie. Da den unge prins Henri blev gift i 1957, skrev de Gaulle til greven: »Alt hvad der stammer fra Dem i nutiden er forbilledligt for landet. Deres fremtid, prins Henri, hele Deres families fremtid hænger nøje sammen med hele landets fremtidshåb.« Det hævdes bestemt, at der findes en *hemmelig pagt* mellem statschefen og *tronprætendenten*, som allerede i flere tilfælde har fået betroet vigtige halvofficielle missioner.

Lige for øjeblikket forsikrer man imidlertid i gaullistiske kredse, at disse rygter ikke skal tages alvorligt. Hvis greven af Paris blev udpeget til kandidat ved præsidentvalget, siger de, ville det kun gavne kommunisterne, fordi mange vælgere som ellers ville være venlig stemt over for generalens kandidat kunne tænkes i protest at stemme til venstre, såfremt denne kandidat var en prins.

UNR partiet i generalens skygge

Det forekommer i øvrigt sandsynligt, at selv de Gaulles mest tro støtter, der har fulgt ham blindt gennem fem år og har måttet fravige deres overbevisning om det »franske Algeriet« og endda deres berettigede mistro til Tyskland (de fleste af dem stemte mod Europahæren i 1954), ikke nærer noget ønske om, når engang den store chef er borte, at stå ansigt til ansigt med en ny herre »af guddommelig ret«. De mener, at de ganske glimrende er i stand til at styre landet alene.

Dette ville være en kærkommen revanche for dem. Når man læser UNR's organ »La Nation« (oplag 5.000 eksemplarer), forstår man uden videre, hvor det piner dette parti, som blev til på generalens ordre for at tjene ham, at blive betegnet som et parti af *robotter* – for det siger ikke blot modstanderne, men det store flertal af den franske befolkning. Selv de, der stemte på UNR i november (31 pct. af vælgerne), gjorde det, fordi generalen havde sagt, de skulle gøre det, for ellers ville han gå. Enkelte er nok glade over, at de kandidater de valgte er så *ubetinget*

tro over for de Gaulle. Men andre gør en lille smule grin med det. I karikaturtegninger og revysange møder de UNR-politikerne i kammer tjenerens dragt: »*hvidt forklæde og stribet vest*«, og der harcelleres over, at skønt de nye deputerede bestiller meget mindre, tjener de mere end før!

Men gaullisterne, i Nationalforsamlingen og i partiet som helhed, længes efter at finde forståelse, at blive respekterede og afholdte af deres vælgere, som gerne skal tro, at alle politikere er uhæderlige *undtagen dem*, at alle partier er af det onde *undtagen UNR*. Derfor kan man læse de mest forbavsende artikler i »La Nation«, hvor tilfredsheden med at være regeringsparti og parthavere i fordelene veksler med forbitrelsen over, at man må nøjes med at leve i skygge af generalen.

I sin orden der er meget rige og meget fattige

En vej til at blive populære har gaullisterne ganske vist. Det er den, partiets »venstre fløj (UDT – den gamle *Union Démocratique du Travail*) går ind for: *Frankrig skal have nye, moderne, originale samfundsinstitutioner, og de demokratiske tendenser skal opmuntres*. Fransk-mændene skal have de lønforhøjelser, de kræver, støtten til boligbyggeri, hospitaler og skoler skal tidobles, og arbejderne skal i stor udstrækning have del i ledelsen af virksomhederne. Men en af de velmenende gaullister, Louis Vallon, må dog indrømme: »*Der synes at være en vis mangel på forståelse af fagbevægelsens problemer hos nogle af ministrene, som afholder dem fra at søge en retfærdig løsning.*«

Ministrene, der for største partens vedkommende er udgået fra højfinans og storindustrien, kan da heller ikke så godt undslå sig for at varetage deres klasseinteresser, og de kan ikke gå med til noget, der kan reducere denne klasses profitter. Selv om general de Gaulle ikke ligefrem siger som Salazar: »*at være fattig er en velsignelse*«, så finder han det dog i sin orden, at der er mennesker som er meget fattige, og andre der er meget rige. Det ligger i *tingenes natur*. Generalen vil altid tage mere hensyn til Frankrigs prestige – og atomslagstyrken – end til befolkningens velfærd.

Og dette ved befolkningen, især efter at man så minearbejderne med magt fravriste regeringen de lønforbedringer, de hele tiden havde fået afslag på. Nok er man imod uorden, men man bliver urolig ved at se, hvad det koster at opretholde »ordenen«, og så reagerer man, som det skete ved valget i Hérault. Det er dette, de politiske iagttagere i de sidste uger har kaldt den »*gaullistiske uro*«. *Gilette Ziegler.*

Indsigelse - og svar

Fra forfatteren Anders Bodelsen har vi modtaget:

Kære Aage Schoch.

Jeg synes ikke, De polemiserer efter reglerne i Deres angreb på min anmeldelse af Ernst Bruun Olsens »Men boghandleren kan ikke sove«. (F. D. nr. 3).

Jeg har ikke et eneste af de synspunkter, De over for Frit Danmarks læsere lægger mig i munden. Jeg har heller ikke nedskrevet dem. Deres fremgangsmåde er denne: De sætter *mine* argumenter på spidsen. De udelader alle mine nuancer og præcisioner, når jeg f. eks. prøver at konkretisere min argumentation ved at hænge den op på postulater i Bruun Olsens hørespil. De havde ikke behøvet gøre det for at få et skænderi i gang, dertil var et fair referat (citater?) fuldt tilstrækkeligt, tror jeg. Jeg er bange for, De har gjort det for at være sikker på at vinde skænderiet.

Jeg ved godt, at McCarthyismen stadig trives i Danmark, at der aflyttes telefoner, og at der findes danske kapitalister med givtig kapital i U-landene. Det jeg bestrider er nogle ganske bestemte postulater i Bruun Olsens hørespil. Bl. a. at man aflytter en erklæret »radikal« boghandlers telefon, og at denne boghandler skulle kunne skræmmes fra at læse Marx. Han har Marx liggende på sin egen disk, udsendt på lan-

dets største forlag. Han har også Bruun Olsen liggende. Begge forfattere sælger glimrende.

Jeg er ikke ude på at forklare Dem mine synspunkter, for dem har De jo allerede læst én gang i Frit Forum. Jeg ønsker bare at gøre Frit Danmarks læsere opmærksomme på, at jeg ikke har sagt det, De lægger mig i munden. *Anders Bodelsen.*

Kære Anders Bodelsen.

Nå, det har De ikke. De har ikke sagt det, jeg lægger Dem i munden. Ja, ja, så citerer jeg da:

»Bruun Olsens hørespil er et forsøg på total krigsførelse mod kulturløsheden i det kapitalistiske samfund. Men som i »Teenagerlove« røber han, at han ikke kender til den virkelighed, han beskriver. Hans replik, som selv Ribbjerg har rost ham for, er mekanisk.«

»Værre er det, at helhedsbilledet for det borgerlige publikum, som stykket prøver at angribe og påvirke, må forekomme fuldstændig urealistisk, ikke bare polemisk forvrænget, men simpelthen forkert. Det er et farisæisk verdensbillede – « De får tilgive mig, at jeg ikke kan finde nuancerne heri.

»Aflytter man virkelig en radikal boghandlers telefon? Kan der *slet* ikke sælges gode bøger (billigbøger)

i Danmark? Har manufakturhandler Mikkelsen virkelig givtig kapital i U-landene? Prøver »partiet« virkeligt at hindre DsU i at holde møde med forfatteren Gregersen? Kræver det overmenneskeligt mod at låne Marx på et kommunebibliotek?

Sludder og vrøvl, siger lyttere, som Bruun Olsen vil have i tale, og lukker rimeligt nok for kassen. Tilbage sidder Bruun Olsen, en flygtning fra virkeligheden i kjole og hvidt, og kigger med sin boghandler efter de underlige arbejdere, som ikke længere gider gå til møde med Gregersen & Co. Hørespillet er slutstenen på den udvikling, der begyndte, da Abell, Branner og andre af vore største digtere glemte at skrive om arbejderklassen og begyndte at skrive om hinanden.«

Vil De have flere citater til belysning af Deres indstilling til vor tids problemer. De kan godt få dem, men hvorfor fortsat spille tid og plads? Jeg er – for at bruge Deres eget sprog – ikke »ude på at vinde et skænderi.« Jeg syntes kun, det var ganske pudsigt at påvise, hvordan en ung socialdemokratisk, akademisk avant-gardist anskuer verden, den verden, som Kjeld Abell, Branner og efter Deres mening åbenbart også Hans Kirk og Scherfig – eller hvem hentyder De i øvrigt til med udtrykket andre af vore største digtere – ikke har forstået et ord af.

Af dette dokumenterede socialdemokratiske ungdomskuriosum kan intet »skænderi« opstå. *Aage Schoch.*

By og stat i USA opgiver civilforsvaret *af Villum Hansen*

Hård kritik i Kongressen af øgede bevillinger til civilforsvar

I USA går bølgerne højt om civilforsvaret – regeringens forslag om øgede bevillinger møder stærk modstand i Kongressen, ikke mindst fra den tekniske sagkundskabs side. »New York Post« kræver en landsomfattende debat om spørgsmålet... Ohio-senatoren Stephen M. Young forlanger reduktion af antallet af højt-lønnet personel i civilforsvarsdepartementet: »der er for mange nu, som ikke gør andet end at udtænke åndssvage programmer til at øde skatteydernes penge på.« Civing. Villum Hansen gør – med henblik på Danmark – Youngs ord til sine.

»Siden fremkomsten af brint-bomben har jeg følt, at civilforsvar er nytteløst. Vi befinder os i et område som er bombemål, og hvis en bombe

falder, er der intet vi kan gøre for at afbøde virkningerne.« Med disse ord anbefalede magistratsmedlem Stanley Earl d. 23. maj at byen Portland i staten Oregon skulle afskaffe sit civilforsvar. Forslaget gennemførtes i magistraten med 4 stemmer mod 1, borgmesterens.

Byen Portland, der har 370 000 indbyggere, har et civilforsvar med en udrustning til ca. 1 million dollars, et civilforsvarscenter til ca. 650 000 dollars og en stab på 11 fuldt beskæftigede medarbejdere. Med beslutningen om civilforsvarets ophævelse fra 1. 7. 1963 bortfalder dettes årlige budget på 109 656 dollars (ca. 700 000 kr.). Civilforsvarets funktioner vil blive overtaget af politi, brandvæsen og andre eksisterende organer, der normalt har med katastrofehjælp at gøre. Det antages, at der vil bli-

ve nedsat en koordinationskomité for de forskellige katastrofehjælps-organer med et årsbudget på 10 000 dollars (ca. 70 000 kr.). De i civilforsvaret beskæftigede personer vil blive flyttet tilbage i deres tidligere funktioner inden for kommunal-administrationen.

Mr. Earl udtalte iøvrigt, at Portlands befolkning havde givet magistraten bemyndigelse til at ophæve civilforsvaret, da den i fjor med 71 568 stemmer mod 62 726 nedstemte et forslag om en særlig skatteudskrivning til civilforsvaret på 75 000 dollars årlig i 5 år.

Portlands ophævelse af civilforsvaret fulgtes umiddelbart af en drastisk nedskæring af staten Oregons civilforsvarsbudget. Et budget på 410 000 dollars blev skåret ned til 50 034 dollars og en 20 mands stab reduceret til 6 mand. Af de 410 000 dollars blev de 215 000 dollars ydet af føderalregeringens budget og vil antagelig bortfalde, når statsregeringens eget tilskud beskæres så voldsomt.

»USAs beskyttelsesprogram er fornuftstridigt, ødselt og urealistisk,« udtalte den demokratiske senator Wayne Morse fra Oregon, da civilforsvarets embedsmænd henvendte sig til ham for at få hans bistand i administrationens bestræbelse for at få Portland og Oregon til at ændre sine vedtagelser vedrørende civilforsvaret. Bestræbelserne mislykkedes, såvel byen Portland som staten Oregon nægtede at ændre sine vedtagelser.

Tre dage efter vedtagelsen i Oregon begyndte afhøringerne i Kongressens underkomité – i forbindelse med Kennedy-administrationens forslag om en bevilling på 175 mill. dollars (ca. 1200 mill. kr.) til udvidelse af det nationale beskyttelsesprogram.

Det var denne komité's tekniske rådgiver Philip W. Kelleher, som indledte med en kritik af regeringens forslag. Kellehers tale varede 90 minutter og ifølge »New York Times« (29. 5.) var den mere imod end til gunst for forslaget. Han stillede Kongressen overfor spørgsmålet: Vil gennemførelsen af det planlagte program for beskyttelsesrum mod radioaktivt nedfald repræsentere *en grusom og farlig vildførelse af det amerikanske folk* – eller vil det betyde frelse for dette land og dermed for den frie verden, hvis fører det er?

S. Pittmann, der er viceminister for forsvaret, blev tvunget til at imødegå Kellehers kritik.

At beskyttelsesrummene frembyder uoverstigelige ingeniørmæssige problemer, var en af Kellehers påstande.

Pittmann anførte, at Videnskabernes akademi ikke fandt, at den tekniske viden var en begrænsende faktor for opførelsen af beskyttelsesrummene.

Brande ville gøre rummene ubrugelige, sagde Kelleher.

Pittmann svarede, at kun seks byer i USA ville kunne udsættes for ildstorm som følge af kernevåbenangreb. Byernes navne nævnte han ikke.

Kelleher: Kemiske og bakteriologiske våben ville være farligere for folk i beskyttelsesrum end udenfor.

Pittmann troede ikke, at disse våben endnu var så veludviklede . . .

Kelleher fandt talen om overlevnen efter et kernevåbenangreb meningsløs.

Pittmann talte om en *betydelig overlevelsesprocent* og om den genopbygning, der ville finde sted.

Kelleher var af den overbevisning, at beskyttelsesrummenes blotte eksistens ville øge offentlighedens angst for en kernevåbenkrig.

Det mente Pittmann ikke, man kunne bedømme.

Kelleher syntes, beskyttelsesrum er umoraliske, fordi de opmuntrer til egoistisk adfærd.

Pittmann mente, at det snarere var dem, der, hvis landet blev angrebet, foretrak at lægge sig ned og dø, som måtte kaldes selviske kujoner(!)

At beskyttelsesrummene snarest tjente til næring for tanken om krig og vanskeliggjorde arbejdet for fred, benægtede Pittmann.

Pittmann syntes dog bagefter ganske klar over, at det lå tungt med den positive interesse for administrationens forslag: »Kongressens indstilling (*mood*) er den samme som landets: man vil hellere tænke på andre ting«, udtalte han til journalisterne.

»New York Post« skrev i en ledende artikel (31. 5.): Det er absurd af civilforsvarets embedsmænd at påstå, at den skarpe kritik af administrationens forslag skulle skyldes modvilje mod at se atomalderens kendsgerninger i øjnene. Kritiken er begrundet, og det er nødvendigt, at der gennemføres en landsomfattende debat af spørgsmålet.

Såvidt Amerika. Det er overordentlig lærerigt at følge denne amerikanske debat om civilforsvaret, der såvidt vides kun har været berørt herhjemme i et Reuter-telegram på 15 linier (»Politiken« d. 25. 5. 1963). Det er opmuntrende, at den sunde sans i Amerika – for at bruge et amerikansk udtryk: *græsrodsdemokratiet* – trods Cuba-krise og meget andet, er så stærk, at den så eftertrykkeligt kan gøre civilforsvaret helvedet hedt.

Det er iøvrigt betegnende, at Portlands beslutning om at ophæve civilforsvaret og i stedet udbygge det normale brand- og katastrofeværn ganske svarer til det, undertegnede og andre

tidligere har fremført i den hjemlige civilforsvarsdebat (jvf. »Frit Danmark«, januar 1962).

Vi kan roligt gøre Ohio-senatoren *Stephen M. Youngs* ord til vore: »Han (viceminister Pittmann) skulle hellere overveje at følge Oregons eksempel og reducere antallet af højtlønnede personel i det føderale civilforsvarsdepartement. Der er for mange nu, der ikke gør andet end at udtænke åndssvage programmer til at øde skatteydernes penge på.« (»New York Times« 2. 6. 1963).

Den amerikanske debat om civilforsvaret, »Der Spejgels« og de engelske »Fredsspioners« afsløringer af civilforsvarets sammenbrud under de vesttyske og britiske atomkrigsøvelser viser med tilstrækkelig tydelighed, at et forsvar af den civile befolkning i en moderne atomkrig er umulig. Civilforsvaret står afklædt som det virkelig er: et led i det militære beredskab og derfor lige så farligt for et demokratisk samfund som militæret selv – ja måske farligere, fordi det optræder i humanitær maskering.

25. 6. 1963.

Villum Hansen.

Vort civilforsvar har ingen hemmeligheder af Erik Schultz

Det vil endnu tage en rum tid før civilforsvaret bliver tilfredsstillende

»Pjecen forsikrede, at »evakuering af alle større byer var forberedt og vil i givet fald kunne gennemføres i en truende situation«. Men indenrigsministeren vedgik kort efter i en spørgetime i folketinget, at den nærmere planlægning af evakuering, incl. af København, ikke var udarbejdet. Senere forklarede man fra kompetent civilforsvarsside, at evakuering af danske byer simpelthen var opgivet, at man tværtimod skulle forlade sig på de beskyttelsesrum, som altså ikke forefindes. Om alle disse overvejelser og forholdsregler kunne man ønske at få lidt udferligere besked. Hvor langt er man nået i dag? Skal vi evakuere eller bygge beskyttelsesrum? Hvad har civilforsvaret foretaget sig? Hvad anvender det sine bevillinger til? Hvor langt er man nået? Er vi sikrede eller er vi ikke sikrede? Og hvor mange af os er sikrede? Er det stadig kun en tyvendel af Danmarks befolkning – eller er vi nået op på en syttendedel? Og har man løst det bittert diskuterede problem med at gøre beskyttelsesrummene sikre mod radioaktiv nedfald uden at kvæle folk, der opholder sig i dem?«

Sådan skrev Tage Voss bl. a. i *F. D. nr. 2. Nu svarer direktøren for civilforsvarsstyrelsen.*

Redaktionen har bedt mig kommentere læge Tage Voss' artikel i majnummeret, »Engelske spioner – og stridsmænd – for freden«. Det gør jeg gerne.

Jeg vil dog tillade mig at holde mig til Tage Voss' udtalelser om det danske civilforsvar, selv om de fremsatte bemærkninger om det britiske civilforsvar nu nok kunne tiltrænge nogle berigtigelser. Jeg må vist også

afstå fra at kommentere Tage Voss' mere følelsesbetonede vurdering af regeringens oplysningsarbejde »Hvis krigen kommer«, om hvilken der bruges udtryk som »håbløst urealistiske vurderinger«, »naiv mangel på forståelse«, »saglig inkompetence«, »usaglighed, letsindighed, overfladiskhed og utroværdighed«, samt »miolboagtig tåbelighed«. Det er jo den slags, der tyder på, at der for Tage Voss snarere er tale om en trossag end om et forsøg på nøgtern vurdering, og det gør egentlig på forhånd værdien af en meningsudveksling ret problematisk.

Men lad os se på nogle enkelte af de mere åbenbare misforståelser i sidste halvdel af artiklen.

»Hvorfor er der så tyst om vort civilforsvar?« spørger Tage Voss i artikeloverskriften, og læseren får en fornemmelse af, at der fra myndighedernes side føres en tys-tys politik, kun afbrudt af enkelte søforklaringer til alles beroligelse.

Sandheden er som bekendt den modsatte. En af vore vigtige opgaver er at sprede information om civilbeskyttelsen under krig – ikke propaganda, men netop information – og der er i mange år gjort ikke så helt lidt herfor. Civilforsvaret har ingen hemmeligheder, der skal holdes skjult for befolkningen, ingen ansvarlige ønsker eller søger at holde noget fordækt. Tværtimod. Det tror jeg heller ikke er indtrykket hos de journalister, der dækker civilforsvarsstoffet i dagspressen, og som hver gang, de henvender sig til Civilforsvarsstyrelsens embedsmænd, får fuld besked om ethvert spørgsmål. Op mod 5000 artikler bringer pressen årlig om civilforsvaret. Helt negligabelt er dette vel ikke, men personlig

så jeg gerne tallet mangedoblet. En vældig foredrags- og mødevirksomhed foregår til stadighed landet over for at skabe kendskab til civilbeskyttelsen under krig. Ofte ledsages foredragene af film. Vor smalfilmstjeneste omfatter ialt 149 kopier af 52 forskellige danske og udenlandske civilforsvarsfilm, der i det sidste år er blevet vist ved ialt 3.357 forevisninger, altså omkring 10 daglig. Også i adskillige radio- og fjernsynsudsendelser – efter min mening dog for få – er civilforsvaret blevet behandlet.

En speciel form for informations-tjeneste udøves på Civilforsvarets Højskole i Snekkersten, der gennem nogle år har inviteret snart sagt alle foreninger og organisationer af politisk, faglig eller ideel art her i landet til weekend-kurser, hvor civilforsvarets baggrund og »filosofi« gennem foredrag, diskussioner og demonstrationer kan belyses ganske anderledes indgående end i et tidsskrifts spalter. Mange ønsker om specialkurser har vi imødekommet, således bl. a. sidste år et kursus for ledelsen af Kampagnen mod Atomvåben. Det ville være mig en stor glæde også at se repræsentanter for Frit Danmark på et af disse kurser. Både redaktøren og hr. Tage Voss skal være velkomne. Det første kursus med ledige pladser er desværre først i weekend'en 30. november – 1. december. De er hermed indbudt.

Hvor langt er man så nået i dag? spørger Tage Voss videre. Er vi sikrede, eller er vi ikke sikrede.

Det sidste spørgsmål kan besvares helt klart: »Sikrede« er vi ikke og vil aldrig blive under krig. Dette har jeg selv gang på gang fremhævet i interviews, i radioen, i fjernsynet.

Sikkerhed for den enkelte gives ikke i krig, og man har fra myndighedernes side på intet punkt søgt at foregøgle befolkningen dette. Selv det bedst tænkelige civilforsvar vil aldrig kunne skabe sikkerhed mod tab. Men fornuftige beskyttelsesforanstaltninger – både de, som det offentlige iværksætter, og de, som den enkelte selv kan træffe – betyder, at menneskeliv kan reddes, som ellers ville være gået tabt – og det vil i den enkelte situation kunne dreje sig om titusinder, ja hundredtusinder af menneskeliv. Det er jo i virkeligheden en slags Røde Kors-virksomhed, civilforsvaret udøver: forsøg på at afbøde tab og lidelser under krig, at redde hvad reddes kan. Hvorfor dette arbejde skal mistænkeliggøres, oven i købet af en læge, er svært for mig at forstå.

At vi efter 13 års opbygningsarbejde er nået et godt stykke frem inden for civilforsvaret, er indlysende. Tempoet har imidlertid ikke altid været tilfredsstillende, og det vil endnu tage en rum tid, før man kan sige, at det offentlige civilforsvar er nået blot et tilfredsstillende stade. Og hvad angår den del af det samlede beredskab, som er afhængigt af den enkelte borgers aktive interesse og indsats, er vi endnu langt tilbage.

Skal vi evakuere eller bygge beskyttelsesrum? spørges der videre. Svaret er: Både – og. Under visse forhold vil en evakuering ganske vist ikke være tilrådelig, men i andre tilfælde vil den kunne redde mange menneskeliv. Derfor skal evakuering være planlagt, så man i den givne situation kan evakuere, hvis dette er

det rigtige. Evakuering af alle større byer, København incl., er derfor forberedt, og folkepjæcens oplysninger herom er stadig fuldt korrekte. Under mange forhold – således navnlig ved radioaktivt nedfald – vil den bedste beskyttelse være at finde i beskyttelsesrum, og derfor skal også de planlægges og udføres. I fredstid bygges et vist antal offentlige beskyttelsesrum (vi er dog endnu alt for langt tilbage på dette område: vi råder kun over 300.000 pladser, hvilket dog, hr. Tage Voss, er bedre, end om vi ingen havde haft). Det store antal rum må dog skaffes som private beskyttelsesrum. Her råder vi i dag kun over sikrede rum i nybyggeri, ialt ca. 500.000 pladser. I bygninger opført før 1950 findes derimod kun meget få beskyttelsesrum, og nogen pligt til at indrette dem eksisterer ikke. Men vi har i folkepjecen opfordret de private til at gøre sig klart, hvad man vil gøre på dette område. En teknisk vejledning om indretning af sådanne primitive beskyttelsesrum i eksisterende bygninger er forlængst udgivet. Spørgsmålet om der på en eller anden måde kan gives offentlig støtte til private, der ønsker at udføre sådanne rum, undersøges for tiden.

Men har man så løst det bittert diskuterede problem med at gøre beskyttelsesrum sikre mod radioaktivt nedfald uden at kvæle folk, der opholder sig i dem? lyder endnu et af Tage Voss' spørgsmål. Det er jo kedeligt, at Tage Voss så vel husker den kritik, som en forhenværende professor ved Landbohøjskolen på urigtigt grundlag fremførte mod ci-

vilforsvarets beskyttelsesrum, men helt glemt, at det professorudvalg, som indenrigsminister Lars P. Jensen nedsatte, til at tage stilling til kritikken, i sin rapport af marts 1962 enstemmigt udtalte, at den fremsatte kritik på alle punkter måtte afvises. Den sag er forlængst død og begravet, genoplivningsforsøg vil være forgæves.

Lige siden Internationalt Røde Kors for 30 år siden appellerede til alle landes regeringer om at tage arbejdet med civilbefolkningens beskyttelse i krig op, har man kunnet spore stadig øget aktivitet på dette område i land efter land. Det føles næsten banalt at understrege, at civilforsvaret i disse år ikke alene opbygges i NATO-landene, men også i de neutrale lande i Europa og i Sovjetunionen og de øvrige Warszawa-pagt-lande. Og det kan ikke overraske, at de forskellige landes civilforsvar i alle væsentlige henseender er opbygget efter ensartede principper. Også civilforsvarets informationstjeneste overfor befolkningerne er parallel i de forskellige lande. Civilforsvaret er i besiddelse af et antal originale eksemplarer af sovjetiske oplysningsplakater, hvis anvisninger til den enkelte borger om selvbeskyttelse i atomtiden til forveksling ligner de vejledninger, som den danske folkepjece indeholder. Det er den slags, der gør, at vi kun kan tage de mange forbitrede angreb på det danske »NATO-civilforsvar« og dets forsøg på at vildlede befolkningen med en anelse overbærenhed.

Erik Schultz.

Opgør og oprør af Aage Schoch

Ungdommens protest mod retsopgøret

Retsopgøret efter krigen har fået fornyet aktualitet. Den unge generation synes at være af den opfattelse, at opgøret ikke alene var skævt, men beroede på en for modstandsbevægelsen kompromitterende retsopfattelse. Aage Schoch redegør på baggrund af en norsk betænkning om dette emne om de misforståelser, der er opstået som følge af vore politikeres og justitsministerielle myndigheders forsøg på at unddrage offentligheden oplysninger om retsopgørets egentlige forløb.

Den interesse, som den unge generation de sidste fire-fem år har vist begivenhederne un-

der og i forbindelse med besættelsen, har fået en påfaldende drejning. Mens det før var udviklingen under besættelsesperioden, man ikke kunne få oplysninger nok om, er det i dag tiden efter krigen – nærmere præciseret retsopgøret, det skæbnesvangert skæve retsopgør – man vil have besked om. Og det er såre forståeligt. Hvordan skal de unge, der var børn under besættelsen, skulle forene den retfærdigheds- og renfærdighedssans, som vi andre hævder var modstandsbevægelsens fornemste kendemærke, med det taktisk såkaldt realpolitiske håbløst kompromitterende politiske og retslige sammenroderi, der fandt sted i de første efterkrigsår?

Det kan næppe bestrides, at modstandsbevægelsen i kampens sidste instans forfejlede det mål, den havde sat sig, hvadenten dette så skyldes tyndslidte nerver, manglende politisk intuition eller selvovervurdering. Men når det er sagt, når denne bekendelse er aflagt, skal det også siges så klart, at enhver misforståelse er udelukket, at ungdommen er på vildspor – man fristes til at sige, at den kynisk er blevet afsporet – når den synes at være af den opfattelse, at frihedskampens ledere i blindt had og uslukkelig hævnthørst har gjort sig skyldig i overgreb, der er en demokratisk retsstat uværdig.

Naturligvis burde vi have draget omsorg for at fjerne forudsætningerne for den opfattelse, at landssvigere i stort tal har været genstand for justitsmord. Jeg gad se den, der vil vove at påstå, at danske landssvigere fra mordere og terrorister til betalte angivere, denne udsøgte samling af forbrydere, der hvis de havde begået deres ugerninger under fredsforhold ville have været interneret på livstid uden skygge af håb om benådning er blevet uretfærdigt behandlet. Efter fem-ti års forløb er hele bundtet løsladt – bortset fra de få der blev ramt af den dødsstraf, som man engang tog alvorligt, og som senere blev udslag af et spil om tids-tilfældigheder.

Rene linier i Norge

Ja, ja, siger ungdommen, det er meget muligt. Hids jer bare ned. Det har bare ikke noget med det at gøre, vi spørger om. Hvordan kunne det falde jer ind, netop jer, at tage initiativet til vedtagelse af love med tilbagevirkende kraft. Hvis I vil have, vi skal have respekt for jeres indsats og tillid til jeres dømmekraft, må vi så bede om en jordfast dokumentation og argumentation. Ikke så meget af hensyn til fortid og nutid, som af hensyn til fremtiden.

Og så står man der. Igen ønsker man som under besættelsen norske tilstande. For som dengang har Norge i dag skabt rene linier. Den norske ungdom behøver ikke at stille spørgsmål om berettigelsen af love med tilbagevirkende kraft. Den har ikke nødtigt at drage modstandskampens lederes hæderlige og humane motiver i tvivl. Svaret er forlængst foregrebet af det norske storting, der allerede i 1955 nedsatte et udvalg, der havde til opgave at kulegrave hele retsopgøret, og som har afgivet en betænkning, der kan få os til at blegne af misundelse – vi, som af egenmægtige vrangvillige danske myndigheder alt for længe har været forment adgang til den belysning af retsopgøret, som Norge uden betænkning har stillet til offentlighedens disposition.

Der eksisterer i Jylland en forsamling, der hedder Ranum-konventet. Den består af gæve jydsk modstandsfolk, der engang om året mødes på Hald hovedgaard – ikke for i fælles veteran-lyksalighed at mindes fortids bedrifter, men først og fremmest for hvert år at prøve, om man stadig er i kontakt med tiden. Det er karakteristisk, at dette års to indledere var Aksel Larsen, der talte om socialismens muligheder i Danmark, og den norske rigsadvokat Andreas Aulie, der berettede om landssvikopgøret i Norge. Det var Tolstrup, der drevet af en plagsom ungdom havde fundet frem til Aulie for at få klarhed over, hvordan man i Norge havde løst problemet, og hvis nogen skulle være i tvivl om hvor dagsaktuelt og pinagtigt spørgsmålet er herhjemme, kan jeg henviser dem til Hæstrup, der på baggrund af sine møder med de unge kunne bekræfte, at dette tilsyneladende forhistoriske problem var så livsnært som noget for den opvoksende ungdom.

Naturligvis – nordmændene havde det i sammenligning med os relativt let. Valget stod fra besættelsens første dag mellem kong Haakon og hans på parlamentarisk vis valgte regering og på den anden side Quisling, der hverken i tale, skrift eller handling lod tvivl tilbage om, at han var i tyskernes sold. Ingen nordmand med normal intelligenskvotient kunne være i tvivl om, hvad hans stillingetagen betød. Sjældent har sort været så sort og hvidt så hvidt. Om det så var medlemskab af det norske nationalsocialistiske parti, det drejede sig om, kunne ingen være i tvivl om, hvem og hvad man forskrev sig til.

Herhjemme var alt gråt i gråt – så gråt, så samarbejdspolitisk fåget, at selv folk, hvis tænke- og dømmeevne ikke kan drages i tvivl efter krigen med held har kunnet hævde, at de handlede i god tro selvom de var gået nazisternes ærinde. Alle forskelligheder i udvikling og forudsætning til trods findes der dog væsentlige og lærerige lighedspunkter mellem det norske og danske retsopgør. Og hvad der er endnu mere betydningsfuldt: den omtrent 600 tætrykte sider redegørelse registrerer ikke alene opgørets forløb, men rummer principielle betragtninger om netop de problemer som tilsyneladende piner vor ungdom, betragtninger som ikke er udsprunget af et ensidigt norsk skøn, men hviler på et vel fundamenteret internationalt retsligt grundlag.

Besættelsesmagtens kontraregering

Ud fra et folkeretsligt synspunkt synes der ikke at være tvivl om, at den tyske besættelse ikke medførte nogen ændring i suveræniteten over det besatte område. Derimod har der væ-

ret delte meninger om besættelsens betydning for den lovlige valgte regerings lovgivningsmyndighed. Der kan dog næppe være tvivl om, at besættelsesmagten, selv om den i henhold til folkeretten kan ændre den gældende lovgivning for at opretholde ro og orden, ikke kan forlange troskabspligt af borgerne. På dette område er den legale statsmagts myndighed ubeskåret. Den lovlige regering må have uhindret adgang til at træffe sine forholdsregler mod indgreb i borgernes frihed, f. eks. ved straffebestemmelser, som danner det nødvendige grundlag for til sin tid at gøre op med dem, som følger besættelsesmagts retsstridige krav eller på anden vis tager del i dens retsstridige adfærd. Fjendens faktiske magtstilling kan naturligvis medføre, at regeringens bestemmelser ikke kan gennemføres med øjeblikkelig virkning eller bekendtgøres på normal vis, men det kan på ingen måde diskulperer dem, som adlyder de ulovlige ordrer eller støtter ulovlige aktioner.

Modstandsbevægelsens retsstilling

Det er i denne forbindelse interessant at konstatere den meningsforskel, der gør sig gældende mellem f. eks. svenske folkeretseksperters og deres kolleger i de lande, der har været underkastet besættelse. Ifølge svensk opfattelse er modstandsbevægelser vel ikke altid folkeretstridige. Et besat lands befolkning må være berettiget til at yde modstand i det omfang som er foreneligt med folkerettens regler om krigsførelse, hvilket i realiteten vil sige, at partisaner skal være indregistreret som soldater. Andre former for modstand som sabotage, politiske strejker, organiseret lydighedsnægtelse og lignende aktioner, som forstyrrer ro og orden, kan ikke forenes med loyalitetsforpligtelsen overfor besættelsesmagten, idet man dermed retter en trussel mod troppernes sikkerhed, hæmmer effektiviteten af okkupationsadministrationen og forhindrer besættelsesmagten i at opfylde sine forpligtelser overfor befolkningen i det besatte område. Og det tør jo nok siges.

Professor Hurwitz – for nu at tage et dansk synspunkt – går skarpt imod denne opfattelse. Han hævder, at den universelle anerkendelse af modstandskampen i de besatte lande under anden verdenskrig, klart viser, at man ikke kan anerkende nogen loyalitetspligt overfor en besættelsesmagt. At der, siger han, indenfor folkerettens rammer står de alvorligste magtmidler til rådighed for besættelsesmagten overfor partisanvirksomhed, der truer dens sikkerhed, er ubestrideligt. Lige så ubestrideligt er det imidlertid nu om dage, at et lands lovlige regering ikke handler folkeretstridigt ved at op-

fordre sine borgere til aktiv eller passiv modstandskamp på besat område ved at støtte denne kamp ved våbenforsyninger m.v., og at heller ikke de enkelte borgere, der sætter livet ind på at løse opgaver i modstandskampen, gør sig skyldige i noget retsbrud mod folkeretten eller deres eget lands lov, selvom de risikerer at blive straffet af besættelsesmagten og dens organer.

Love med tilbagevirkende kraft

Spørgsmålet om det demokratisk tilstedelige i at gennemføre love med tilbagevirkende kraft, dette problem, der synes at interessere dansk ungdom så stærkt, spiller ikke en så afgørende rolle i Norge. For det første fordi kongen og den lovlige valgte regering, omend den var i landflygtighed, havde ret til at udstede foreløbige anordninger. For det andet fordi disse love for det overvejende flertal af de tiltalte og dømtes handlinger ikke gik ud over straffebestemmelser i allerede eksisterende love og i mange tilfælde endogså betød en lempelse. For det tredje fordi, at den omstændighed, at en besættelsesmagt umuliggør det for et lands lovgivende forsamling at træffe foranstaltninger mod mord og terror ikke kan anvendes som grundlag for frifindelses-påstand overfor mordere og terrorister. Og for det fjerde vel også fordi, det på baggrund af den kendsgerning, at hele rakkerpakket er sat på fri fod, efter fem års human fængselsbehandling, vil virke ejendommeligt at tale om justitsmord.

Politikernes tilsløringsforsøg

Det er forstemmende, at den unge generation herhjemme er så optaget af formelle og teoretiske betragtninger, at nazisternes grove overgreb mod de mest elementære menneskerettigheder efterhånden kommer til at ligge indenfor det tilgiveliges rammer – blot fordi hæderlige demokratiske stater ikke havde kunnet forudse den afgrund af umenneskelighed, nazismen var ensbetydende med, og ikke indrettet sin lovgivning derefter.

Det ville heller ikke have været tilfældet, hvis vore politikere ikke havde gjort hvad der stod i deres magt for at forhindre, at der blev lukket op for de arkiver hvor materialet til bedømmelsen af retsopgøret findes. I Norge blev døre, skabe og skuffer åbnet på vid gab allerede i 1955. Der er håb om, at vi små ti år efter får lov til at nærme os det parlamentariske og justitsministerielle tempels inderste rum og dermed også om, at kommende generationer kan få et mindre fortegnet billede af udviklingen under og efter besættelsen. Men det sker beskæmmende sent.

Aage Schoch.

Noter og kommentarer

Våbenløs sejr

Bertrand Russell: *Unarmed Victory, A Penguin Special, 120 s., kr. 3,75.*

Russells lille bog, der er samtids-historie af højeste karat skrevet af en medspiller uden våben og uden regeringsautoritet. Den handler om de to store kriser inden for det sidste halvår, der bragte verden nærmere afgrundens rand end nogen tidligere kriser: Cuba-krisen og den indisk-kinesiske grænsekonflikt.

I sin korte og klare stil skildrer Russell de to krisers baggrund og deres forløb så at sige fra time til time, idet han kronologisk indføjer breve og telegrammer til og fra de politiske hovedpersoner samt sine egne udtalelser og artikler til pressen.

Af pressen har man jo nok erfaret, at Russell udsendte budskaber til verdens store i krisedagene, men man fik aldrig den fulde ordlyd af disse så vigtige breve og aldrig den fulde ordlyd af de svar, han fik fra de samme store, skønt de ville have bidraget væsentligt til at klare begreberne i de hektiske dage. Det er ikke den hjemlige presse, der specielt skal dades herfor, det er fremfor alt den britiske presse, der først begynder at beskæftige sig med Russells breve, efter at de er kommet frem i udlandet, og som konsekvent nægter at optage hans indlæg og erklæringer eller forvrænger dem, som det ansete liberale blad »Guardian«. Pressemæssigt var Russell henvist til små walisiske provinsblade og et canadisk blad i Vancouver.

Russells gennemgang af den indisk-kinesiske grænsekonflikt er måske nu den meste interessante del af bogen, fordi denne konflikt står så uklar for de fleste. Russell indrømmer selv, at han fra begyndelsen var af den opfattelse, at Indien var den forurettede part, men efterhånden som han beskæftiger sig mere med problemerne finder han ud af, at de er meget mere komplicerede, og at der antagelig er ret og uret på begge sider. Men, som han skriver, dette er for så vidt mindre væsentligt, det gælder først og fremmest om at få standset fjendtlighederne, inden de fører til en storkrig med uoverskuelige følger for hele verden. Herom skriver han til Nehru og Chou En-lai, som begge svarer ham, og han skriver til de neutralistiske statsmænd Nkruma og Soekarno og beder dem om at gøre deres

indflydelse gældende, ligesom han korresponderer med U Thant.

Russell skriver, at man prøver at stemple ham som kommunist, fordi han takkede Khrustjov for hans løsning af Cuba-krisen og Chou En-lai for tilbagetrækningen af de kinesiske tropper i Himalaya. Han har ingen sympati for kommunismen, så lidt som for imperialismen og kolonialisme, han betragter sig som demokratisk socialist, men han er tilhænger af den fredelige sameksistens som det eneste alternativ til atomødelæggelsen. I begge kriserne var afspændingen et resultat af en ensidig aktion af den ene af parterne: Sovjetunionen og Kina. Det er sørgelig, skriver Russell, at man især i Amerika synes at ville stemple Khrustjovs tilbagetrækning fra Cuba som fejhed, ligesom man overhovedet forsøger at stemple enhver angst for en atomkrig som fejhed – at vige tilbage fra at styrte verden ud i en atomkrig må tværtimod betragtes som tegn på en sund tankegang og kræver, som i Cuba-krisen, den højeste form for mod. Se lederen side 2.

Man må håbe, at Russells bog bliver læst af politikere og politiske journalister, de kunne måske dog lære af den. Og så må man håbe, at den snarest bliver gjort tilgængelig på dansk og vinder lige så stor udbredelse som den danske oversættelse af Russells forrige bog »Har mennesket en fremtid?«

Villum Hansen.

■

Hvad kom der ud af den storafrikanske konference i Addis Abeba?

»Organisationen for Afrikansk Enhed« (OAE) blev til alvor, og det er i hvert fald en historisk begivenhed. Verdensdelen har med begejstring taget det første skridt til at overvinde sin indre splittelse, der hemmer de unge stater, og skabe et »afrikansk broderskab«, som kejseren af Æthiopiens udtrykte det. Selve udviklingens vanskeligheder tvinger dem sammen.

Hvilke resultater nåedes der?

De småstridigheder, som spillede så stor en rolle ved mødet i Moshi, fik ingen plads i Addis Abeba. Somalilands krav på Kenya fandt ikke jordbund. »Vi afrikanere bør ikke have territorielle krav på hinanden«. Nassers forsøg på at bringe sit modsætningsforhold til Israel på bane faldt også dårligt ud. Mange afri-

kanske stater får teknisk bistand fra Israel og irriteredes, da Nasser ville bringe problemet frem til debat. Han måtte hastigt vende om. Ægyptens tilnærmelse til Tunis vandt derimod bifald. De centralafrikanske stater er dybt interesserede i Maghrebs enhed. Til gengæld er Algeriet stærkt optaget af at hjælpe Angolas frihedsbevægelse.

Selv om OAE ikke blev den faste enhed, som f. eks. Ghana havde ønsket, er vigtige rammer dog skabt: et årligt møde af statslederne og et halvårligt af minisstrener, et permanent sekretariat, der får sæde i Æthiopien, oprettelse af økonomiske, sociale, kulturelle, sanitære, militære og videnskabelige udvalg samt plan om en afrikansk udviklingsbank. Endelig en mægling Kommission for eventuelle konflikter mellem de afrikanske stater.

Den tidligere uenighed om stillingen til det europæiske Fællesmarked hævdes at være praktisk talt forsvundet. De fleste ønsker at samarbejde med de gamle kolonimagter. Den »kommission for teknisk samarbejde«, som allerede eksisterer fra kolonitiden, bliver nu indføjet i det nye OAE. (Se Rupiah Bandac artikel side?)

Men endnu er ikke alle afrikanske folk frie. I Addis Abeba vedgik de samlede statsledere for første gang deres ansvar for de kæmpende bevægelser. Aflydelsen af de diplomatiske forbindelser med Portugal vedrører ganske vist ikke mange af dem. Derimod er det af betydning, at der blev oprettet en fælles hjælpefond for de angolesiske nationalister, selv om ikke alle stater ønskede at levere mandskab og materiel, som Algeriet gør det. Endelig er der den truende situation i Sydafrika, hvor den nye afrikanske enhed har øget frygten hos de hvide, således at de tre millioner engelsk- og afrikansk-talende europæere nu er gået sammen imod de sorte. OAE må gå frem med stor forsigtighed i sin politik – og må alligevel være beredt til at hjælpe de undertrykte. De afrikanske statsledere kommer i en hård diplomatisk skole. (Fr. Obs.)

■

Nasser har nylig bekendtgjort den kommende nationalisering af 16 re-tubilselskaber og 8 dampskibsselskaber. 2 særlige offentlige organer skal oprettes til at varetage transporten

af olie og almindeligt fragtgods. Også medicinalindustrien, der omfatter 19 fabrikker, skal drives af staten. (Le Monde).

Der socialiseres i Spanien! Det gælder dog kun sporvejene i Valencia. Den finans- og bankgruppe, der for tiden ejer dem, anstrenger sig til det yderste for at forhindre kommunens overtagelse af driften, som vel må være mere rentabel der end her. (AFAN, spansk ugeblad).

Søndag den 16. juni var der atom-march til Toulouse arrangeret af den franske kampagne mod atomvåben og Ikke-vold-organisationen. Der protesteredes mod alle bombeforsøg, både russiske, amerikanske, engelske og franske. (Le Monde).

Alle husker den franske by Oradour, hvis indbyggere kvinder og børn indbefattet blev brændt levende i kirken – som hævn for drabet på en tysker under krigen. Nu har en tysk skotøjsfabrikant vist den helt usandsynlige mangel på takt at give en ny sandal navnet Oradour. »Die Welt« håber, at han ikke har vidst besked, men indrømmer, at selve denne uvidenhed er rystende.

I Yorkville, den tyske bydel i Manhattan, New York, holdt en af de nynazistiske bevægelser, »den nationale genfødsels parti« møde på et gadehjørne, hvor »føreren« og fem uniformerede SS'er en uge igennem holdt brandtaler med krav om, at USA skulle renses for negre, jøder og katolikker. Det ville for byen New Yorks vedkommende reducere indbyggerantallet fra 8 til 1 million! Ganske vist blev nazisterne beskyttet af politiet, fordi sådanne gademøder er lovlige, men 4000 af kvarterets beboere gik alligevel til modangreb med løbesedler samt rådne æg og tomater under anførsel af en ihærdig irer. En af SS'erne kom til at plante sin fanestang i øjet på en detektiv, hvorefter alle blev arresteret.

Når en fange er blevet tortureret, bruger de spanske myndigheder åbenbart at påstå, at han har søgt at begå selvmord. Sådan var det med Grimau, og nu hævder de det samme mod den unge forfatter Manuel Barranco. Han blev arresteret den 13. februar og døde 10 dage efter på hospitalet, hvor hans mor ikke fik lov at se ham. Nu har spanske og franske intellektuelle i forbindelse med forfatterens »Union for sandheden« krævet en nærmere undersøgelse af dette dødsfald. (Le Monde).

»Le Monde« har hver dag på for-siden en lille dybsindig refleksion af Robert Escarpit. Om centralkomiteens møde i Moskva i dagene for pavevalget skrev R. E., at begge steder var problemerne nogenlunde de samme! »Her skal den bjæffende Jevtuchenko forsones med Mao, denne gamle integristiske kardinal – og der (i Rom) må man tage hensyn til den revisionisme, biskopperne gik ind for på koncilmødet, man må være imødekomende over for de anglikanske og ortodokse deviationister og den protestantiske trotskisme, og samtidig skal man passe på ikke at bryde broerne af til de urokkelige tilhængere af den rette lære, uden for hvilken der ikke er frelse«.

Efter valget 9. juni på Sicilien består øens parlament af 37 kristelige demokrater, 22 kommunister, 11 nennisocialister, 7 liberale, 3 socialdemokrater, 2 republikanere og 1 monarkist. På Sicilien har der ingen »venstreåbning« været med socialistisk støtte til regeringskoalitionen (kr. demokrater, socialdemokrater og republikanere).

I den europæiske presse kan man læse annoncer fra et selskab, som sælger byggegrunde ved den solbeskinnede Costa Brava i Spanien. Selskabet er imidlertid ikke spansk, men har hjemme i Lübeck og hedder dr. Klein & Co. Spanien kunne vist trænge til en omgang jordlove som dem, Danmark nu ikke får.

På ejendommen nr. 48, rue du Four i Paris' sjette arrondissement er der opsat en mindeplade med indskriften: »Den 27. maj 1943 under den tyske besættelse fandt her det første hemmelige møde sted af det franske frihedsråd CNR under ledelse af Jean Moulin, som var præfekt og de Gaulles delegerede.« Rådet havde 16 medlemmer: kommunister, socialister, radikale, MRP, demokratiske partier og fagbevægelsen samt lederne af de vigtigste modstandsbevægelser. Jean Moulin blev taget af tyskerne og afløstes som leder af Georges Bidault, der nu har kompromitteret sig med terroristerne i OAS. Jean Moulins navn er knyttet til en af øjeblikkets mange demokratiske klubber i Frankrig, der opponerer mod regeringen og arbejder for at forberede et demokratisk styre »efter de Gaulle«. J. M. var også en stor tegner og grafiker. Sidst i maj 1963 åbnedes i museet i hans fødeby Castres en udstilling af hans efter-ladte arbejder og mere personlige minder fra modstandsbevægelsen.

Sidst i juni afholdtes der i Algeriet møde for ikke-regeringsmæssig hjælp til Algeriet af folk fra venstrepartierne i en halv snes europæiske lande, deriblandt en stor delegation fra det italienske PSI samt nogle kommunister under ledelse af Lelio Basso. I øvrigt var der socialister fra Belgien, Frankrig, Tyskland, Østrig, England, Danmark, og videre fagforeningsfolk, teknikere, læger m. v. også fra Østeuropa. Selve konferencen mødte vanskeligheder, men mødet med Ben Bella og de andre algerske ledere var meget værdifuldt, skriver France-Observateur.

Kennedy og Washington skal være ved at droppe Diem og hans korrupte styre i Syd-Vietnam. Kennedys nye realisme går ud på, at kommunismen bekæmpes bedst ved økonomiske og sociale reformer, og præsidenten har måske for længe siden gennemskuet diktatorens udelighed. Striden med buddhisterne og buddhistmunkens frivillige selvmordsoffer fik USA til at give Diem en alvorlig advarsel.

I Svejts, hvor folket har givet regeringen bemyndigelse til at afgøre, om forsvaret skal have atomvåben, har et stort antal protestantiske præster advaret herimod, mens derimod de katolske blide undlod at nævne pave Johannes' appel til at afskaffe atomvåbene. (France-Observateur).

I Belgien har myndighederne udsendt en pjeces om civilbefolkningens beskyttelse under atomfare under titlen »Den lever, som vil det«. Pjecen har vakt stort røre. Den siger, at hvis man følger reglerne, kan man nedbringe ofrenes tal fra 92 til 70 pct. ... Efter en voldsom debat på et ministermøde vedtog man at destruere pjecen. (France-Observateur).

Foreningen Frit Danmark
Nørregade 36, København K.
Telefon: Byen 3147. Giro 4084

Ansvarshavende redaktør:

Kate Fleron

Kontortid: Hver dag kl. 10-14
Lørdag lukket

Løssalgpris: . . . . . kr. 3,00

Halvårsabonnement - 18,00

For unge under uddannelse
halv abonnementspris

Trykt i
Leif Thomsens bogtrykkeri,
København K